

2020 – ANUL IORGA, ANUL SĂMĂNĂTORIȘTILOR (XXXVIII):
ÎMPĂRȚEALA LUMII! - Arta pe tronul pustiu al divinității –
 Capul minții e măsura și inima ei, cuviința - om bun sau un om rău?

Anul Iorga Anul sămănătoristilor	Arta pe tronul pustiu al divinității?		un organism social
	ÎMPĂRȚEALA LUMII	1759 1805	
	Pământul, darnica Dumnezeuire	 poet Friedrich Schiller dramaturg	
	Vorbi din înălțimile cerești, Vi-l dau spre nesfârșită stăpînire, „Luați-vă, deci, părți frățești!”...		
	cea mai simplă bucată literară va oglinzi un om bun sau un om rău , un antisocial care urăște pe semenii săi ... sau un sociabil , care găsește în iubirea de oameni ... menirea de căpetenie a vieții!		
1871 1940	literatura nu se exprimă decît pe sine?		prin cultură
 N. Iorga	...la ospătăria călătorilor cinstiți!		
	„Sămănătorul” n'a fost și nu poate fi o revistă molie și nehotărîtă ...		 Picu Pătrut
Ce este „sămănătorul”?			
șagunism - tribunism - sămănătorism			

În al cincilea an de la fondare, conducerea revistei – prin istoricul Nicolae Iorga - făcea precizări privind „Ce este „sămănătorul”?” (revista „Sămănătorul”, nr. 1 din 1 ianuarie 1906): «Dar „Sămănătorul” n’a fost și nu poate fi o revistă molie și nehotărîtă, precum nu poate fi nici-o tribună liberă unde talentul, fie cît de adevărat, să dea dreptul fiecăruia de a scrie în orice direcție și în orice scop îi place. Din fericire astăzi n’avem un singur mare și adevărat talent care, din neînțelegerea ideilor sau din perversitate de suflet, să servească unor curente rele; cel mult deplîngem pe tînărul ofițer de marină care, de dragul idealului socialist, a așterne presa sa, care are destui prețuitori, lîngă impertinențele mandatarului de la Galați al Alianței Israelite. Dar, dacă nenorocul ar voi ca oameni bine înzestrați să meargă pe drumuri rătăcite, ei nu pot fi adăpostiți nici-odată aici, la ospătăria călătorilor cinstiți. Ei vor găsi, de altfel, totdeauna gazde unde se tănuiesc drumeți de ceilalți. Tribuna liberă, care se poate asemăna cu o berărie sau cu o cafenea, unde vine și petrece oricine poate plăti, - aceia poate fi bună aiurea, unde literatura n’are acea mare misiune de îndreptare și moralizare pe care cu mîndrie trebuie să și-o recunoască și să o îndeplinească la noi. E ușor a zice că literatura nu se exprimă decît pe sine, că ea dă numai o formă frumoasă rezultatelor observației, combinațiilor închipuirii, mărturisirilor inimii, și că prin urmare nu poate fi vorba de moralitatea și imoralitatea, ci numai de adevărul, de frumuseța ei, pentru care singură poate fi trasă la răspundere.

Aceasta e încă una din superstițiile și prejudecățile ce au rămas din vremea romantismului, când se așezase Arta pe tronul pustiu al divinității. De fapt, observațiile sînt totdeauna personale, închipuirile se înalță totdeauna din realitatea unui suflet cu o anumită individualitate, și inimile pot fi curate sau necurate. Cu voie sau fără voie cea mai simplă bucată literară va oglindi un om bun sau un om rău, un antisocial care urăște pe semenii săi, care vrea să îi facă rău, vrea să-i înșele sau îi acopere de desprețul lui, sau un sociabil, care găsește în iubirea de oameni, în silințele spre a fi folositor, mîngîierea tuturor suferințelor pe care le primește de la unii oameni, și menirea de căpetenie a vieții. Numai pe aceștia din urmă înțelegem să-i aducem înaintea cetitorilor noștri. Pe acești cetitori, cari sunt puțini, dar al căror număr va crește împreună cu răspîndirea ideilor bune, nu ni-i închipuim ca niște inteligențe răzlețe, ca pe niște rafinați de artă, ca pe niște curioși de discuție; nu ni-i închipuim ca o castă intelectuală sau socială. În ei vedem un popor: către el întreg ne închipuim că vorbim, și aceasta impune declarațiilor și scriselor noastre o altă măsură, un alt ton și leagă de ele un alt simț de răspundere, decît acelea pe care le au dușmanii noștri. Prin poporul românesc nu înțelegem o entitate metafizică, o plăzmuire a minții abstracte, ci înțelegem acea uriașă ființă, trecută prin multe lupte, încercări și suferințe, care a smuls tuturora însă o vamă de frumuseță sau de amintiri întăritoare și care astăzi e în stăpînirea unei moșteniri, unui patrimoniu de tradiții, de datine, de istorie trăită, care face originalitatea lui, deci dreptul lui la viață și îndreptarul lui neclintit.

De la acest îndreptar pornim și potrivit cu dînsul ne întoarcem către acest popor, din care facem parte cu sîngele și cu inima noastră, și ne încercăm printr'o muncă iubitoare de fiecare clipă să-l înălțăm către cultura modernă a neamurilor cărora li e păstrată stăpînirea lumii, a neamurilor conștiente și mîndre care pot fi sigure că vor trăi de sine, la lumina ce pornește din însăși alcătuirea lor sufletească. În acest înțeles, și nu în acela de predicății trufașe, de șovinism ce se înșeală asupra însușirilor poporului pe care vrea să-l servească, de suficiență leneșă care doarme pe minidre putrede ca pe laurii celor mai strălucite biruințe, în acest înțeles sîntem o revistă națională, care ne oferim, care am dori să ne putem „impune” neamului românesc. Pînă acum ilustrația nu și-a avut loc în această foaie săracă, și totuși Romîinii au nevoie de o ilustrație, care să li aducă neconținut aminte că posedă, în popor și în trecut, o artă adevărată.

Fără alegere și fără explicații dădea o astfel de ilustrație revista „Literatura și arta romîna”, azi moralicește cu totul decăzută. În măsura mijloacelor pe care ni le pune la îndămină prin abonamente în lumea bogată d-a Elisa Marghiloman, nepoata lui Vodă Știrbei, vom putea încerca și noi de acum, în chip sistematic, prin ilustrații aduse la text, această punere în lumină a artei strămoșilor și a artei poporului. (...) și, dacă vorbele noastre au putut afla cîndva un răsunset în inimile acelor mulți oameni cinstiți și de ispravă pe cari-i are acest popor, ni se va spune un „la mulți ani!”, care va fi pentru noi o solie de noroc, în mijlocul atîtor năcazuri și ticăloșii. N. Iorga».

O cugetare apărută în revistă (nr. 49, 4 Decembrie 1905) - «Capul minții e măsura și inima ei, cuviința»-, ne poate ajuta să descoperim sensul profund al unei poezii germane, autor fiind poetul german Friedrich Schiller. Poezia a apărut - în traducere - în revista “Sămănătorul” (1906, nr. 50, 10 Decembrie 1906): «ÎMPĂRȚEALA LUMII - după Schiller- Pămîntul, darnica Dumnezeuire/ Vorbi din înălțimile cerești,/ Vi-l dau spre nesfîrșită stăpînire,/ „Luați-vă, deci, părți

frățești!”/Și oamenii, ca să-și primească darul,/ Veniră lacomi, tînăr și bătrîn,/ Stăpîn se face peste cîmp plugarul,/ Pușcașul în păduri stăpîn./ Își umple prăvălia negustorul,/ Călugăru-și alege vechiul vin,/ Pe rege iață-l, el, vămuitorul/ Cărarilor ce duc și vin./ Tîrziu, ca de pe-o cale’ndepărtată,/ Apare și poetul, pas la pas,/ Dar lui din lume, cîtu-i de bogată,/ Nimic nu i-a mai fost rămas./ Să fiu eu singur dintre toți uitatul,/ Eu tocmai fiul cel mai credincios?/ În valuri își înnalță spre’mpăratul/ Ceresc, el, glasul tînguios./ Ce sînt de vină, Joe îi răspunde,/ În visuri dacă-ți place a trăi;/ Cînd lumea și-o’mpărțiră, tu, pe unde?/ La Tine fost-am, îi grăi./ Privii măreața Ta înfățișare/ Și ascultai cîntările cerești,/ Deci iartă celuia ce, ca atare,/ Uită de cele pămîntești./ Ce vrei să fac, îi spune, lumea-i dată,/ Din ea nimic nu mai poți să ai,/ Dar uite partea bine meritată:/ La mine vino’n cer cînd vrei”. C. Teodorescu».

Tot în anul 1906, conducerea revistei ținea să clarifice și «Partea științifică a „Sămănătorului”» („Sămănătorul” nr. 52 din 24 Decembrie 1906): «lămuriri-: „Sămănătorul” a fost pînă acum o revistă pur literară și, judecînd materialicește, după numărul cetitorilor, și moralicește, după interesul ce a deșteptat în publicul cult, putem zice, fără exagerare, că el și-a cîștigat cu bună dreptate un loc de înfîietate printre revistele noastre de același gen.

Dar viața romînească de azi se desfășură așa de complex, manifestările omenești sînt azi așa de variate, în cît o ast-fel de revistă, dacă rămîne numai în orizontul senin al cultivării limbii și literaturii, nu aduce tot folosul ce o publicațiune modernă poate aduce cetitorilor săi. În această privință, noi nu ne putem compara cu străinătatea, unde reviste cu totul speciale apar și se dezvoltă spre folosul scriitorilor și al publicului; la noi publicul cetitor e restrîns, cheltuielile de imprimare mari, iar colaboratorii buni sînt rari.

În aceste condițiuni cu greu poate să se dezvolte diferite reviste pe specialități, probă că atîtea reviste de artă pură, de arhitectură, de filosofie, chiar de științe aplicate au apărut pentru a dispărea din vitrinele librărilor la al doilea sau al treilea număr.»

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2020-anul-iorga-anul-samanatoristilor-xxxviii-imparteala-lumii-arta-pe-tronul-pustiu-al-divinitatii-capul-mintii-e-masura-si-inima-ei-cuviinta-om-bun-sau-un-om-rau-154232.html>

În: *Tribuna*, 21 septembrie 2020